

Tại sao Hướng Đạo Việt Nam cần bảo tồn và phát huy truyền thống văn hóa và ngôn ngữ Việt ?

Kim Ngưu Năng Động Nguyễn Trí Tuệ

Câu hỏi mà tôi hay nhận phải mỗi khi có phụ huynh dẫn con em gia nhập Liên Đoàn Hướng Đạo:

“*Tại sao các em nên tham gia các Liên Đoàn Hướng Đạo Việt Nam mà không đi các Đơn vị Hướng Đạo Bản Địa ?*”

Hiện nay, Hội Đồng Trung Ương – Hướng Đạo Việt Nam -được thành lập từ năm 1983 tại Hội Nghị Costa Mesa, California, Hoa Kỳ- bao gồm các Liên Đoàn Hướng Đạo tại các quốc gia bên ngoài Việt Nam (ở hải ngoại) là Hoa Kỳ, Canada, Đức, Pháp, và Úc. Một trong những nhiệm vụ hàng đầu của Hội Đồng Trung Ương – Hướng Đạo Việt Nam là “*Bảo tồn và phát huy truyền thống, văn hóa và ngôn ngữ của dân tộc Việt..*” mà chủ yếu là các thế hệ sinh ra và lớn lên tại các quốc gia phương Tây. Tại các quốc gia trên, đều có các Hội Hướng Đạo bản địa (hay sở tại) thí dụ như tại Hoa Kỳ có Hội Nam Hướng Đạo (Boy Scouts Of America /BSA) và hội Nữ Hướng Đạo (Girl Scouts Of USA/GSUSA); Tại Canada có Hội Hướng Đạo Québec và Hội Hướng Đạo Canada, Tại Pháp có Liên Hội Hướng Đạo Pháp, v.v. Mỗi Đơn vị (cho dù là ngành Ấu, Thiếu, hay Thanh) đều hoạt động một mình và độc lập. Điểm đặt biệt là tại một số quốc gia điển hình như Hoa Kỳ, Đơn vị Nam và Đơn vị Nữ hoàn toàn riêng biệt. Trong khi đó Hội Đồng Trung Ương – Hướng Đạo Việt Nam Nam dùng cơ cấu Liên Đoàn (Multilevel Scout Units) gồm Nam, Nữ đủ các ngành! Theo định nghĩa, một Liên Đoàn gồm nhiều Đoàn hợp lại. Nói cách khác, một Liên Đoàn Hướng Đạo phải có ít nhất hai Đoàn, hay hai Đơn vị trực thuộc trở lên. Thông thường một Liên Đoàn bao gồm tất các ngành Ấu-Thiếu-Thanh cả Nam lẫn Nữ. Vì thế, khi ta nói chữ Liên Đoàn Hướng Đạo Việt Nam chúng ta hiểu là ta đang nói về “*Chơi Hướng Đạo theo kiểu Việt Nam*” và chỉ có Việt Nam chúng ta mới có kiểu này mà thôi. Không những vậy, Liên Đoàn Hướng Đạo Việt Nam đáp ứng đủ nhiệm vụ bảo tồn và duy trì truyền thống, văn hóa và ngôn ngữ Việt.

Để có thể sinh hoạt Hướng Đạo, trước tiên, Đơn vị các ngành phải ghi danh (Ấu Đoàn/Pack, Thiếu Đoàn/Troop, Thanh Đoàn/Crew) và xin danh số Đơn vị (Troop's Number) với các Hội Hướng Đạo bản địa (như tại Hoa Kỳ thì phải xin từ hai Hội Hướng Đạo Nam và Nữ riêng rẽ) theo đúng các yêu cầu của họ. Tất cả các em Đoàn Sinh (và các Trưởng) buộc phải ghi danh, đóng lệ phí hàng năm và là thành viên chính thức của các Hội Hướng Đạo này cho hợp lệ và hợp pháp. Như vậy, dữ kiện cá nhân được lưu trữ trong kho dữ liệu của Hội trong việc thăng tiến, huấn luyện, cũng như bảo hiểm. Các em phải theo đúng các yêu cầu đặt ra từ các Hội Hướng Đạo trên trong việc thăng tiến (advanced), đẳng thứ (rank), giải thưởng (award) và chuyên hiệu (merit badge). Các Trưởng cũng thế, cũng phải ghi danh và hoàn tất cả các yêu cầu về huấn luyện, kỹ năng, v.v.

Khi các bậc cha mẹ quyết định đưa con em mình gia nhập phong trào hướng đạo, họ có hai cách chọn lựa như sau (dựa theo như thí dụ tại Mỹ):

1-“*Chơi Hướng Đạo theo kiểu Mỹ*” nghĩa là đưa con em vào sinh hoạt các Đơn vị Hướng Đạo (tùy theo ngành tức là tùy theo độ tuổi) gần nơi cư ngụ do các Trưởng Hướng Đạo người bản xứ điều hành, hoàn toàn 100% theo cách thức của ... Mỹ. Thường thường các Đơn vị Hướng Đạo này có Đoàn Quán (hay nơi sinh hoạt thường xuyên) do sự bảo trợ của nhà thờ, chùa hay trường học. Một số các Đơn vị Hướng Đạo này, các Trưởng phần lớn chính là các cha mẹ đang có con trong lứa tuổi sinh hoạt. Nhiều khi con lớn rồi thì Trưởng Hướng Đạo cũng nghỉ luôn, do đó Đơn vị cũng tan rã theo.

2-“*Chơi Hướng Đạo theo kiểu Việt Nam*” nghĩa là đưa con em vào sinh hoạt các Liên Đoàn Hướng Đạo Việt Nam. Các Liên Đoàn Hướng Đạo, trên phương diện hành chánh, giấy tờ, chính thức, các em và mỗi Đơn vị các ngành vẫn bắt buộc phải ghi danh với Hội Hướng Đạo Hoa Kỳ (Nam hay Nữ). Tuân thủ theo đúng các yêu cầu về vấn đề pháp lý, tiêu chuẩn, đẳng thứ, chuyên hiệu, kỹ năng, khen thưởng, v.v. của các Hội này đặt

ra. Tuy nhiên, các Đơn vị nhập lại thành một Liên Đoàn và được điều hành bởi Ban Huynh Trưởng gốc Việt. Liên Đoàn sinh hoạt và chơi theo kiểu truyền thống Hướng Đạo Việt Nam. Thường thường, Liên Đoàn sinh hoạt hàng tuần tại một công viên (hay một địa điểm nào đó) thuận tiện cho tất cả. Các Đoàn Sinh (gốc Việt) từ các thành phố xa gần đều có thể tham gia, không bị ràng buộc bởi hoàn cảnh địa dư. Liên Đoàn được sự bảo trợ của một Hội Bất Vụ Lợi (non profit organization). Các Trưởng Hướng Đạo Việt Nam hầu hết tiếp tục chơi Hướng Đạo cho dù con cái đều đã lớn khôn và không còn đi sinh hoạt nữa. Hiện nay, có nhiều Đoàn Sinh thế hệ kế đã tốt nghiệp xong Đại Học và ngay cả còn đang đi học tại các trường gần nhà vẫn ra sinh hoạt Hướng Đạo trở thành các Trưởng hướng dẫn. Vì thế các Liên Đoàn Việt Nam tiếp tục trường tồn. Có những Liên Đoàn vẫn cứ tiếp tục hoạt động liên tục dòng đã trên 35 năm và nhiều hơn nữa. Thế hệ này tiếp nối thế hệ kia làm Huynh Trưởng.

Như vậy sự khác biệt chính giữa kiểu Mỹ và kiểu Việt Nam ra sao ?

Đơn vị Hướng Đạo kiểu Mỹ do các Trưởng người bản xứ điều hành hoàn toàn theo đúng sách vở Mỹ. Sống, sinh hoạt, ăn uống, vui chơi, ngôn ngữ hoàn toàn Mỹ. Điển hình là các em đều thuộc lòng Luật và Lời Hứa Hướng Đạo bằng tiếng Anh.

Trong khi đó, Liên Đoàn Hướng Đạo Việt Nam được điều hành bởi Ban Huynh Trưởng người Mỹ gốc Việt, ngôn ngữ 50-50 Việt - Mỹ (còn tùy theo mỗi Liên Đoàn), sinh hoạt, vui chơi, ca hát, theo kiểu truyền thống Hướng Đạo Việt Nam. Hầu hết các em đều biết cả hai lối sống, sinh hoạt, văn hóa, ngôn ngữ Việt – Mỹ. Các em phải thuộc và hiểu Luật và Lời Hứa Hướng Đạo bằng cả hai thứ tiếng Anh-Việt. Có thể nói đây là một sự thử thách khá cam go cho các em Hướng Đạo Việt Nam vì các em bắt buộc phải xử dụng hai thứ tiếng.

Không những thế nữa lợi ích của sinh hoạt kiểu Việt Nam là:

-Như một đại gia đình hợp nhất: Gia đình là một yếu tố cốt lõi rất quan trọng của người Á Châu. Một Liên Đoàn bao gồm ít nhất 2 Đoàn (hay 2 Đơn vị) trở lên; tiêu biểu gồm có một Ấu Đoàn Nam (Sói con/Cub Scouts Pack), một Ấu Đoàn Nữ (Chim Non/Brownies/Juniors), một Thiếu Đoàn Nam (Boy Scouts Troop) một Thiếu Đoàn Nữ (Girl Scouts Troop) và một Thanh Đoàn (Venture Crews). Nếu gia đình vừa có con trai, con gái với lứa tuổi khác nhau vẫn có thể tham gia cùng một Liên Đoàn vì các ngành đều sinh hoạt chung một chỗ, cùng thời gian, rất tiện lợi. Ngay cả khi đi trại hay sinh hoạt cũng vậy, cả gia đình đều có thể cùng tham gia. Trong khi đối với Hướng Đạo bản địa thì mỗi Đơn vị sinh hoạt độc lập tại địa điểm khác nhau, giờ giấc khác nhau, trai riêng, gái riêng. Cha mẹ nhiều lúc phải chạy tới chạy lui để đưa đón các em. Hơn thế nữa, một khi các em tới tuổi phải chuyển lên ngành trên (Ấu lên Thiếu, hay Thiếu lên Thanh) thì việc này thật dễ dàng thuận tiện vì các em đã quen thuộc đối với ngành trong Liên Đoàn. Hiện nay, Hội Hướng Đạo bản địa gặp một số khó khăn trong việc các em chuyển ngành như vậy bởi vì một phần các em bỡ ngỡ khi tìm hiểu Đơn vị mới, ngành mới. Và một phần “lạ nước, lạ cái” khiến cho nhiều đoàn sinh không còn tiếp tục sinh hoạt nữa.

-Hướng về lịch sử dân tộc: Trong khi các Đơn vị Hướng Đạo bản địa, tên các Đơn vị chỉ là những danh số (Troop's Number do Đơn vị chọn) và không có phù hiệu (logo); Liên Đoàn Hướng Đạo Việt Nam và các Đơn vị trực thuộc luôn luôn được đặt tên và có phù hiệu riêng bằng những địa danh lịch sử (Hoa Lư, Chi Lăng, Chí Linh, Đống Đa, Ngọc Hồi, Lam Sơn, Vạn Kiếp, v.v.), hay nhân vật anh hùng dân tộc (Đình Bộ Lĩnh, Quang Trung, Trần Hưng Đạo, Trưng Trắc, Trưng Nhị, v.v.) hay những chữ mang nhiều ý nghĩa (Hướng Việt, Lạc Việt, Ra Khơi, Hoàng Sa, Văn Lang, v.v.). Các em trong Đoàn đều được hướng dẫn để có thể hiểu về ý nghĩa tên của Liên Đoàn, Đơn vị. Từ đó, các em có dịp biết thêm về lịch sử oai hùng của dân tộc và hãnh diện là người Việt Nam. Hơn thế nữa, rất nhiều đơn vị dùng những câu chuyện liên quan đến tên Đoàn để thực hiện các trong các tiết mục văn nghệ lửa trại.

Hình 1

-Gìn giữ nghi thức, tập tục truyền thống Hướng Đạo: Hội Đồng Trung Ương – Hướng Đạo Việt Nam đang soạn thảo tập tài liệu hướng dẫn về các nghi thức, tập tục mang đậm bản sắc riêng của Hướng Đạo Việt Nam

để các Liên Đoàn có thể áp dụng một cách đồng đều. Đây là một nỗ lực để cố gắng duy trì và bảo tồn truyền thống Hướng Đạo và văn hóa Việt Nam. Một số những nghi thức và tập tục này chỉ có thể thấy trong Hướng Đạo Việt Nam mà thôi, không có trong Hướng Đạo bản địa thí dụ như nghi thức Tuyên Hứa, Tĩnh Tâm, Hội Đồng Rừng, Tráng Sinh Lên Đường, Lửa Trại, thủ hiệu tập họp, chia tay, Kinh Cơm, v.v.

Hình 2

-Bảo tồn ngôn ngữ Việt: Sinh hoạt trong Liên Đoàn Hướng Đạo Việt Nam, các em luôn luôn được nhắc nhở nói tiếng Việt với các Trưởng, với cha mẹ. Xử dụng Việt ngữ trong các vở kịch hay hát những bản nhạc Hướng Đạo Việt cũng luôn luôn được khuyến khích và giúp đỡ. Tuy điều này có khó khăn, nhưng các Trưởng chúng ta vẫn phải gắng sức. Một khi các em có thể mạnh dạn nói tiếng Việt thì các em sẽ dễ dàng gần gũi với cha mẹ, ông bà hơn. Hãy hãnh diện khi các em có thể nói được hai thứ tiếng cho dù có khó khăn. Đối với các em, Anh ngữ quá dễ vì trong trường, trong cuộc sống, chúng xử dụng hằng ngày. Đọc, nói và hiểu được thêm tiếng Việt mới hay, mới giỏi. Không quên tiếng mẹ đẻ, không quên cội nguồn mới đáng quý.

-Ăn thức ăn Việt: Trong các kỳ trại, các em luôn luôn được yêu cầu chuẩn bị (hay học) nấu các món ăn Việt Nam từ cơm chiên đến thịt kho dưa muối, phở, bún, v.v.. Có thể nói chúng ta tự hào rằng hầu hết các em Hướng Đạo Sinh Việt Nam yêu thích, biết nấu và ăn các món ăn quốc hồn quốc túy. Có lần chúng tôi thăm gia bữa ăn đóng góp (potluck) với vài gia đình người bạn. Thật buồn và chua xót khi nhìn thấy có những đứa trẻ Việt Nam lắc đầu nguầy nguậy chê không ăn được món bánh cuốn vì nước nắm hôi quá! Thấy thế, cha mẹ chúng ngượng ngùng bào chữa rằng: “*Tại vì chúng ở Mỹ lâu quá!*” Ấy là chưa kể đến các món cá nướng da dòn, hay bò nướng vỉ chấm mắm nêm. Chẳng lẽ ăn các món này phải chấm sốt cà chua (ketchup) ? Như vậy lỗi tại chúng, tại xã hội hay tại cha mẹ?

-Công tác phục vụ cộng đồng & văn hóa Việt: Các Liên Đoàn Hướng Đạo Việt Nam vẫn thường xuyên tham gia các sinh hoạt gần gũi với cộng đồng từ việc rửa xe quyên góp cứu trợ nạn nhân thiên tai đến làm sạch thành phố, bãi biển và đóng góp trong hội chợ Tết. Gần gũi với cộng đồng là gần gũi với gia đình và người thân. Các đóng góp trong hội chợ Tết giúp các em học hỏi thêm về những nét truyền thống đặc thù của người Việt Nam từ việc mặc những chiếc áo dài thướt tha, áo tứ thân cầu kỳ, hay áo bà ba chân chắt đến việc tham dự những cuộc rước lễ Thần Hoàng, Dựng Nêu, Tế Lễ cổ truyền, Vinh Quy Bái Tổ, hay thực hiện lại trận đánh thành Ngọc Hồi, Hạ Hồi của vua Quang Trung, đến Đám Cưới Dầu Xuân, v.v.

Hình 3

-Sinh hoạt họp túi tiền mọi người: Hầu như tất cả các Trại của Hướng Đạo Việt Nam tổ chức thì không mắc tiền như trại của Hướng Đạo bản địa. Lấy thí dụ như Trại Họp Bạn Thế Giới của Hướng Đạo Việt Nam Thăng Tiến dài một tuần chỉ tốn khoản \$250 một trại sinh. Trong khi nếu tham dự Trại Họp Bạn Quốc Gia (National Jamboree của Hội Nam Hướng Đạo Hoa Kỳ) khoản \$850 một em. Trại Họp Bạn Thế Giới thì khỏi nói, không dưới \$4000 một em. Một thí dụ khác, một kỳ trại 3 ngày cuối tuần Hướng Đạo Việt Nam chỉ tốn khoản \$25 một em, trong khi Hướng Đạo bản địa sẽ không dưới \$50. Dĩ nhiên, ta không thể nào so sánh cam với táo được vì mỗi thứ khác nhau. Nhưng ở đây, chúng ta muốn nói là Hướng Đạo Việt Nam luôn luôn tiết kiệm, chắt chiu từng đồng để các em đều có thể có khả năng tham dự. Phần lớn các Đơn vị Hướng Đạo bản địa đi trại theo kiểu nhà giàu là ngủ trong cabin, ăn đồ ở nấu sẵn từ Costco. Trong khi các em Hướng Đạo Việt Nam ngủ lều, tự hoạch định việc đi chợ, chuyên chở và nấu nướng.

-Tiết mục văn nghệ lửa trại phong phú: Trong các tiết mục văn nghệ Hướng Đạo, các em luôn được các Trưởng hướng dẫn thực hiện các tiết mục văn nghệ theo chủ đề được đặt ra. Phần lớn các chủ đề này đều liên quan đến văn hóa Việt Nam. Từ những câu ca dao, tục ngữ đến các câu truyện cổ tích, truyền thuyết về danh nhân các vị anh hùng hay lịch sử tộc Việt Nam sẽ giúp các em hiểu biết thêm về quê hương, nguồn cội.

Hoa Kỳ là một xứ sở đa văn hóa. Năm lý do chính khiến cho quốc gia này trở thành siêu cường trên thế giới là 1) tự do 2) dân chủ, 3) công bằng, 4) đa chủng tộc, đa văn hóa, 5) tài nguyên thiên nhiên. Sự thịnh vượng

do sự đóng góp của tất cả các sắc dân chung sống hòa bình với nhau. Mỗi sắc dân đều có những nét đặc thù và bản sắc văn hóa riêng mà tất cả mọi người đều biết và tôn trọng như người Ireland (Ái Nhĩ Lan) có ngày Saint Patrick, người Do Thái có Lễ Hanukkah, Người Mễ Tây Cơ có Cinco De Mayo, người Trung Hoa có Chinese New Year, người Việt Nam có ...Tết (vâng, là Tết cho gọn hay đầy đủ là Tết Nguyên Đán và nên được giải thích là Lunar Calendar New Year chứ không nên gọi là Chinese New Year). Còn về ẩm thực thì khỏi nói, tất cả các món ăn thuần túy nhất của mọi dân tộc đều có tại đây và đều được tất cả đón nhận như taco, burrito, pasta, pizza, sushi, dimsum, kelab, phở, egg roll, bún, v.v. Trong một số sinh hoạt của Hướng Đạo Việt Nam, đôi khi có sự hiện diện của một số vị khách mời, từ Hội Hướng Đạo bản địa, nếu họ thấy Đoàn Sinh Việt Nam chúng ta có thể nói năng lưu loát bằng tiếng Việt hay thấy các em vẫn giữ được những tập tục –của Hướng Đạo Việt Nam, mà họ không có- họ sẽ nể phục vì chúng ta giúp các em gìn giữ bản sắc của dân tộc. Có một số Trường cho rằng khi có mặt các quan khách người bản xứ thì không nên dùng tiếng Việt như vậy kỳ cục và thiếu tôn trọng họ bởi lẽ họ không hiểu chúng ta đang nói gì làm gì. *Không biết thì chúng ta giải thích cho họ biết.* Chính cá nhân tôi giải thích cho các Trường người bản xứ biết các em đang làm gì, nói gì, hát bài gì để họ hiểu. Khi hiểu ra, tôi nhìn thấy có sự khâm phục trong ánh mắt họ vì thấy các em vẫn nói được Tiếng Việt. Chứ họ không phiền đâu quý Trường ơi! Có người còn nói họ không bằng các em vì họ chỉ nói được một thứ tiếng là Anh ngữ mà thôi. Điều đáng buồn là có những Trường trong chúng ta lo sợ rằng Hướng Đạo Việt Nam quy tụ lại quá mạnh (?), bất lịch sự (?) không hòa đồng với các Đơn vị bản địa (?), Hướng Đạo Việt Nam bị cô lập (?) hay kỳ cục (?) hay nói tiếng gì người bản xứ không hiểu (?), có các nghi thức truyền thống không giống ai (?) . Không lẽ những Trường này cho rằng các Liên Đoàn Hướng Đạo Việt Nam phải rập khuôn y chang như các Đơn vị Mỹ mới vừa lòng ? Phải đồng hóa mới như người bản xứ mới đúng ? Phải nói tiếng Anh dẻo quẹo mới hay ? Trên thực tế, ngay cả Hướng Đạo bản địa cũng rất tôn trọng về các nét truyền thống mang bản sắc dân tộc. Thí dụ như nhóm OA (Order Of The Arrow) của Hội Hướng Đạo Hoa Kỳ, họ rất hãnh diện mang những bộ quần áo người da đỏ, nhảy múa, đánh trống, ca hát theo tiếng thổ dân da đỏ trong các nghi thức tuyển nhận thành viên mới! Có sao đâu. Có lần khi thấy các em Hướng Đạo Sinh Việt Nam khi sinh hoạt dùng các thủ hiệu tập hợp (bằng còi) và mang theo gậy cá nhân, các Trường người bản xứ khen rằng chúng ta vẫn giữ các truyền thống xa xưa của Ngài Baden-Powell. Họ nói Hội Hướng Đạo Hoa Kỳ đã lâu rồi không còn dùng những thứ như trên nữa.

Khi các con em chúng ta sống và lớn lên tại hải ngoại, các em đi học, tiếp xúc, bạn bè, nghe nhạc, xem phim, sách báo, ăn uống v.v. cuộc sống và sự phát triển của các em đều bị ảnh hưởng trực tiếp bởi văn hóa xứ người. Nếu bình thường, cha mẹ hay các Trường không làm gì hết (by default), chần chẫn các em sẽ sống, lớn lên và suy nghĩ như một Mỹ ... con (hay còn gọi là Mỹ hóa). Tôi không hề phủ nhận văn hóa Tây phương (thí dụ như văn hóa Mỹ) hoàn toàn xấu. Trái lại, nó cũng có rất nhiều điểm hay cần phải học hỏi. Tuy nhiên, nếu chúng ta có thể hướng dẫn các em học những điều gì tốt từ văn hóa xứ người, bỏ bớt những gì không hay từ văn hóa Việt (diễn hình như việc ... đi trễ), vẫn giữ lại những gì truyền thống tốt đẹp của dân tộc thì thật tuyệt vời.

Hãy giúp các em tạo niềm tin và khuyến khích các em cố gắng nói Tiếng Việt và bảo tồn văn hóa Việt để các thế hệ sau vẫn còn giữ là người Việt Nam. Hãy hãnh diện mang trên bộ đồng phục Hướng Đạo hàng chữ:
Hướng Đạo Việt Nam.

Hình 4

Người ta luôn kính trọng và nể phục khi gặp những đứa trẻ vẫn gìn giữ nguồn gốc, vẫn cố gắng nói tiếng mẹ đẻ và chỉ chê cười những đứa trẻ “mất gốc”.

Nguyễn Trí Tuệ

Kim Ngưu Năng Động

Thu 2015

